

Raija
ORANEN

*PUNAISTEN
KUKKIEN
PUUTARHA*

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Copyright © Raija Oranen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-47842-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

Tässä romaanissa esiintyy todella eläneitä henkilöitä omilla nimillään ja monet tapahtumista pitävät paikkansa. Ihmiset ovat silti fiktiivisiä romaanihenkilöitä.

Historialliset seikat perustuvat todellisuuteen.

Omistettu Jyrkille
joka kertoi tarinoita suvustaan

”Muista, että sinä olet muovailut minut
niin kuin saven
ja nyt muutat minut tomuksi jälleen.”
Job. 10:9

TYTÖT

Vanhaa vuosisataa oli jäljellä vielä parin kuukauden verran. Oli tultu lokakuun lopulle 1899, oli pudottu pahaan pimeään niin kuin aina sillä kohtaa vuoden kiertoa, vettä syyti taivaalta, pakkaset antoivat odottaa.

Edwin Alleén täyttäisi runsaan vuoden kuluttua kolmekymmentä, mutta ei hän sitä ajatellut, ei ennättänyt, sen verran piti kiirettä asioiden kanssa. Asuttiin vielä Kuopiossa, mutta siihenkään seikkaan ei kannattanut juuttua, kohta elämä toisi eteen aivan muuta, kun muutettaisiin toiseen kaupunkiin, melkein naapuriiin, Mikkeliin.

Edwin, Valtionrautateiden Kuopion varikon konepajapäällikkö, oli tullut töistä kotiin ja iltasen jälkeen uppoutunut niin kuin aina tekniikan ihmeelliseen maailmaan, siis lehtiin ja kirjoihin. Hän tuskin kuuli Lydian voihketta vierashuoneesta, joka nyt sai toimittaa synnytyslaitoksen virkaa, hyvinhän siellä asiat sujuvat, arveli hän.

Ida, äsken palkattu aputyttö juoksenteli edestakaisin synnytys-huoneen ja keittiön väliä kannellen vesisoikkoja ja pyyheliinoja, ja maailmaan tulemisen toimitus jatkui suljetun oven takana kuten sen kuuluikin.

Edwin havahtui vauvan parkunaan. Nyt se sitten oli täytetty, se ihmeellinen naisen tehtävä. Samassa Ida jo avasikin salatun huoneen oven pyyhkeisiin kiedottu nyytti käsivarrellaan. Edwin yritti kurkistella Idan ohi nähdäkseen Lydian, mutta ei onnistunut, hän erotti selvästi hetken vain lapsenpäästäjän pöytälampan valossa ja kääntyi sitten katsomaan odottavasti Idan kasvoja, ylöspäin pyrkivää

nenää, rypyttömiä poskia, hiekanvärisestä lettikiekurasta pörröön karanneita hiuksia, ja sitten vasta kääroä, jolla oli punaiset pienet ryppykasvot ja päässä runsaasti tummaa tukkaa.

– Onnea vain kovasti insinööri Alleénille, Ida toivotti. – Tyttö tuli.

– No se on hyvä se, Edwin kiitteli. – Mitenkäs Lydia?

– Hyvin rouva jaksaa, mutta insinööri antaa nyt vielä olla, Ida komensi. Edwin peruutti oitis aikeensa työntyä kaikkein pyhimpään. Tytöllä oli arvovaltaa vaikka ei kovin paljon vuosia, taisi olla täyttämässä kahtakymmentä.

– Haluaako insinööri ottaa lapsen syliin?

– En, Edwin kavahti. Idan katse oli moittiva. – Kun minä en tiedä miten tuommoinen toimii, Edwin selvensi. – Kovin on pienikin. Annetaan sille nimeksi Lilla.

– Sanonko minä rouvalle että Lilla?

– Ida sanoo vain.

Ida katosi vastasyntynyt mukanaan takaisin suljetun oven taa. Edwin jäi miettimään mitä tuollaisessa tilanteessa kuului ja oli tapana tehdä. Sikari, sen hän tiesi, miehet tarjoilijat sikareita vauvan kunniaksi, ja tämä oli vielä esikoinen. Siis myös konjakkia!

Edwin asettui nautiskelemaan arkihuoneen nojatuoliin lampun luo kuin olisi tehnyt suurenkin urotyön, niinhän asia oli nähtävä, terve lapsi sentään vaikka olikin tyttö. Hänelle tuli mieleen, ettei hän poikaa olisi esikoiseksi tarvinnutkaan, ei hänellä ollut rahaa eikä valtaa jälkipolville perittäväksi. Ainakaan vielä.

Ehti kulua hyvän aikaa ennen kuin Edwin kuuli taas ääniä oven tuolta puolen. Lydia kuului huutavan, ja sitten vauva parahti itkuun. Naisäänet polisivat innoissaan, toisaalta myös jotenkin hätäisesti. Mikähän siellä oli?

Ida ilmaantui ovelle pyyheliinakäärö sylissänsä.

– Oikein paljon onnea insinöörielle, Ida toivotti tukka entistäkin pörröisempänä ja posket selvästi punehtuneina. – Tahtooko insinööri katsoa? Ida astui lähemmäs ja kumartui kynttilöiden valopiiriin näyttämään lasta.

- Johan minä sen tytön kertaalleen näin, Edwin huomautti.
- Tämä on toinen tyttö, Liina huokasi.
- Onko niitä kaksi?
- On, kaksi on.

Edwin tuijotti lasta hetken vaiti. – Osaako Ida sanoa, onko tulossa vielä ehkä kolmaskin?

Idan kasvot sulivat nauruun. – No ei ole, insinööri voi olla rauhassa. Vaikka yllätys tämä oli, ei tiedetty kutsua tohtoria apuun.

– Minä menen heti hakemaan, Edwin alkoi touhuta.

– Se on myöhäistä nyt, insinööri hyvä. Vaikka kyllä kai tohtorin pitää tulla rouvaa katsomaan ja lapset tarkastamaan. Sitten huomenna.

– Hyvä on, huomenna, Edwin myöntyi. Hänet oli näköjään syrjäytetty tyystin tämän talouden hallinnosta.

Ida asteli lapsi mukanaan takaisin vierashuoneen ovesta ja veti sen kiinni perässään.

Että kaksi? Siis lisää konjakkia, Edwin arvioi. Ja uusi tuli sikarinpuolikkaaseen. Erikoinen tilanne: ensin ei ole yhtään lasta ja äkkiä niitä onkin kaksi. Kenen ansioksi se asia kuului laskea? Tietysti Lydian, mutta oli siinä ollut osansa myös Edwinillä, kovasti hän oli yrittänyt, ja jos ei nyt suorastaan lasta, niin jotain siihen suuntaan. Vireä mies.

Vielä oli odotettava, Lydia piti kuulemma saada sen vertaiseen kuntoon että aviomiehen silmät voisivat häntä katsoa, ja sitten Ida tuli hakemaan tuoretta isää. – Insinööri astuu sisään vain, vaikka rouva onkin väsyksissä, sentään kaksi lasta kerralla.

Vuorokausi oli lasten syntymisten välissä ehtinyt vaihtua uuteen, mutta kaksoset he silti olivat, nuo pikkuruiset tyttövauvat, joita Edwinin katse tutki tarkasti kuin hän olisi arvioinut uusia mootto-reita. Punaisia ja ryppeisiä ne olivat, mutta suloisia kuitenkin, voi miten suloisia olentoja.

– Ne ovat identtiset, tiesi lasta päästämässä ollut kättilö määritellä.

Edwin nyökytteli myöntävästi. Lapset oli asetettu alastomina vierekkäin pöydälle viltin ja lakanan päälle, ja toden totta, ihan

samanlaisia tytöt olivat. Tytöt? Tietysti sukupuolen merkit olivat kohdallaan, mutta muutoin lapset näyttivät melko keskeneräisiltä, silmät kiinni ja suut selällään, samanlainen tumma tukka-
pehko kummallakin.

– Eikö tuo toinen ole pienempi kuin toinen, Edwin ihmetteli.

– Vaikka ovat identtiset.

– Niin se on aina, lapsenpäästäjä selitti. – Ero tasaantuu äkkiä. Identtisyys tarkoittaa, että alun perin nämä olivat yksi, sitten solut jakaantuivat.

– Toinen on siis toisen kopio?

– Voi sen niinkin sanoa. Mutta kumpi on kumman kopio, sen tietää yksin Jumala. Jos hänkään, nämä kun muodostuivat yhtä aikaa.

Edwinin päässä pyörähti sarja kuvia tehtaasta tai jostain muusta tuotantolaitoksesta, jossa koneesta tulikin kaksi tuotetta kerrallaan, eikä kumpikaan ollut kopio. Eipä tainnut olla mahdollista, vaikka kehitys olikin päässyt jo kovaan vauhtiin.

– Minä panin ensimmäisen nimeksi Lilla, Edwin puheli, – en kyllä tiedä kumman. Olkoon toinen sitten Pikku. Tasapuolisuuden nimessä.

Lydia hieraisi hien tahrimia kasvojaan, tummia kulmiaan ja ruskean kiharan peittämää päälakeaan. – Vai että Lilla ja Pikku, hän kurahti. – No, on sitä hullumpaakin kuultu.

Edwin mojautti Lydian suulle kookkaan suudelman. – Kiitos, Lydia kulta. Kiitos tuhannesti.

– Kaksi kertaa riittää, Lydia naurahti.

– Olet sinä aikamoinen nainen.

– Niin olen. Mutta minä keksin sitten loput nimet, käykö niin?

Se sopi Edwinille. Kastetilaisuudessa ensimmäinen, kaksi tuntia toista vanhempi, kirjoissa kerrassaan päivän verran vanhempi, sai nimeksi Lilla Anna Lisa, ja se toinen Pikku Saga Greta. Isä oli molempiin erittäin tyytyväinen, toiseen ja toiseen, siis molempiin, ei hän toista toisesta erottanut.

Kun aika ehti eteenpäin, Edwin huomasi jääneensä merkilisen lapsikaksikon koukkuun. Hän ei lakannut ihmettelemästä sitä, että kaksi saattoi olla kuin yksi, kuin harhakuva ikään, kuin kaksi salamaa, niin hän tuli ajatelleeksi, sillä kirkkaasti nuo pienokaiset lumosivat hänen mielensä. Erityisesti Edwinin silmää miellytti seikka, joka kävi päivä päivältä ilmeisemmäksi: kaksoset olivat perineet äitinsä... Niin, minkä? Edwinistä nimittäin näytti, kun hän tulokkaita tarkemmin tutki, että värien perintö oli tullut enemmänkin häneltä itseltään, tummat hiukset ja yöntummat silmät, joiden varsinaisesta väristä ei vielä saanut selvää, mutta ilmeisen sorjat jäsenet olivat kyllä Lydian mallin mukaisia eivätkä Edwinin jyhkeää tekoa, jossa ei sinänsä kyllä ollut mitään valittamista, komeaksi Edwiniä oli aina kiitelty.

Kun oli sitten muutettu Mikkeliin ja Edwinistä oli tehty Valtionrautateiden Mikkelin rataosan päällikkö ja kaksoset olivat alkaneet liikkua omin avuin, Edwin sai töistä tai kokouksista tullessaan jo ovelle vastaan kaksipäisen pannahisen, joka tahtoi heti päästä hänen syliinsä ja kiskoa häntä korvista ja hiuksista ja suukottaa häntä poskille. Tahtoi, tahtoi!

Eikä Edwin tiennyt kumpi oli oikealla polvella ja kumpi vasemmalla, kumman takapuoli vuoti ja kumman ei tällä kertaa. Koska hän ei tiennyt siis millä nimillä hänen piti lapsia kutsua, oliko vuorossa Lilla vai Pikku, hän puhutteli heitä yhteisellä nimellä Pikkulilla, yhdessähän lapset olivat aina, toinen konttasi ja kohta juoksi toisen perässä, aina oli kaksi päätä vierekkäin, neljä kättä ja neljä jalkaa ja kohta laskematon määrä teräviä hampaita jotka halusivat papan taskusta jotain oikein hyvää. Muutoin, kun tyttöjä ei puhutteltu, he olivat aina ”Tytöt”. Vielä kolmannen tyttären syntymisen jälkeenkin kaksosista puhuttiin Tyttöinä ja siitä kolmannelta omalla nimellä, ja neljännessä myös. Tytöt. Maaginen kaksikko. Eikä kukaan, ei edes isä tai äiti, ollut heille yhtä rakas. He halusivat toinen toisensa, ja ikäväinen melu oli kuuluva, jos toista yritettiin viedä etäämmäs, ei, yhdessä heidät piti ottaa vastaan, yhdessä pestä ja syöttää, yhdessä vaivuttaa uneen.

– Mikäpä tässä, Edwin myhäili. – Hyvä on leivän olla kun on voita kahden puolen.

Edwinin suuri ruskea matkalaukku oli kokenut kovia mutta yhä ehjä ja käyttökelpoinen, kuten olivat myös matkamuistoleimat sen kyljissä: United States of America, v/s Capella, v/s Orion, Stockholm, Copenhagen, Berlin, Chicago, New York, London, Tampere...

Edwin Alleénia oli lapsesta asti riivannut tietämisen himo, uusien asioiden ahmiminen oli uhannut öiden unta ja ruokapöytien houkutusia, aina uusiin paikkoihin oli pitänyt matkustaa, tutkimaan mitä maailmalla tapahtui ja tiedettiin. Suomessa ei tiedetty mistään mitään. Vain vanhoja asioita ja sellaisia, jotka Venäjän keisari salli. Hämeenlinnassa syntynyt nuorukainen sai katsoa itse eteensä. No, oli Tampereella sentään teknillinen koulu.

Nyt maailma oli toki muutoinkin Suomestakin katsottuna pienenemään päin kuin se kuuluisa pyy maailmanlopun edellä. Tekniikka kehittyi, ihmiskunnan toivon korea aamu sarasti. Tuota uuden koittoa Edwin oli halunnut näkemään ja kokemaan, mutta vähältä oli pitänyt ettei siitä tullut mitään. Isä ei ollut suostunut siitä aiheesta edes keskustelemaan, töihin vain, auran varteen taikka lapion, maata kyntämään tai virastoon papereita pyörittelemään. Kun Edwin ilmoitti, että hän halusi insinööriksi ja sitä varten oppiin, isä nauroi räkäisesti.

– Vai että insinööriksi! Onko hullumpaa kuultu? Millä rahalla, jos saan luvan kysyä.

Se oli kysymys joka ei vastausta kaivannut eikä sietänyt. Isällä oli säästöjä, sen Edwin tiesi, mutta pahaksi onneksi isä oli helvetinmoisen saita mies, niin itara että veisi rahansa hautaan

mieluummin kuin käyttäisi ne poikansa kouluttamiseen.

– Tienaan itse rahani, Edwin ilmoitti äkillisen varmuuden valtaamana.

– Ja mistä?

Edwinin teki mieli sanoa, että se oli asia joka ei kuulunut papalle himpunkaan vertaa, isä oli ulostanut itsensä poikansa elämästä juuri äsken kertalaakilla, kuin olisi miekalla iskenyt. Ja sillä samalla hetkellä Edwin koko asian päätti. Hän kiipesi vintille ja otti sieltä matkalaukun, jonka oli omilla tienesteillään hankkinut, ja pakkasi siihen vähäiset vaatteensa ja muut tavaransa.

– Mihinkäs poika meinaa? isä tivasi äkisti ilmeisen epävarmaksi muuttuneena. – Jos saan luvan kysyä.

– Menen minne menen, Edwin äsähti. Hän ei aikonut isälle tulevaa tietään käydä selostelevaan, varsinkaan kun hän ei tiennyt siitä mitään itsekään. Sen verran hän oli maailman järjestyksestä selvillä, että Helsinkiin oli mentävä ja siellä selvitettävä, miten hän tuolle tielleen laittautuisi.

Edwin tiesi että kaikki edistyksellinen ja nykyaikainen asui Amerikassa. Se oli ainoa seutu maailmassa, missä hän voisi saada oppia. Ja sitä hän janoi, tietoa ja taitoa ja kokemusta ja ymmärrystä. Se kaikki olisi välttämätöntä, jos aikoi insinööriksi. Ja miten hän pääsisi Amerikkaan? Laivalla tietysti, ei valtameriä karrypelillä voisi ylittää.

Edwin läimäisi kotinsa oven takanaan kiinni. Oli vuosi 1892 ja alkukesä, paras aika merille lähtöön. Hän lunasti vähillä rahoillaan junalipun Helsinkiin, ja Helsinkiin hän tuli. Siellä osoite oli tietysti satama, mistä laivat lähtivät.

Edwin oli hyväkäyttöksinen ja komea ja herätti luottamusta kaikissa, joille hän kävi puhumaan. Hän etsi työtä. Vaan kun hän ei mitään osannut, oli otettava vastaan mitä oli tarjolla: hän pääsi toimittamaan kaikenlaisia tehtäviä laivassa, joka suuntasi Englantiin, Hulliin, ja siellä oli sitten vuorossa seuraava urakka: oli päästävä töihin valtamerilaivaan.

Hullin satamassa kuhisi kaikenkarvaista väkeä, myös suomalaisia, jotka olivat saaneet tarpeekseen kotimaan köyhyydestä ja läh-

tivät nyt vuolemaan kultaa Amerikkaan, tarkemmin ottaen kai-voksille töihin jonnekin Yhdysvaltain pohjoisiin osiin. – Se sopii minulle, Edwin päätti ja ryhtyi koluamaan laivojen konehuoneita ja vierustoja, ja koska hän oli vakuuttava nuori mies, katsoi suoraan silmiin ja tiesi mitä halusi ja mihin pystyi, hän sai parissa päivässä itselleen pestin erään laivan lämmittäjänä.

Oli onni, että hän oli katsonut aiheelliseksi opetella englantia sen verran, että ymmärsi suurin piirtein mitä hänelle puhuttiin ja pystyi itsekin ilmaisemaan tahtonsa ja tarkoituksensa. Roteva, voimakas poika, rehdin oloinen, rehellinen eikä mikään varasteleva visukinttu.

Niin jäi taa Englanti ja vanha maailma. Lapiro Edwinin käsissä heilui kun hän paiskoi hiiltä hehkuvaa kitaan, hiki virtasi, mutta valituksen sanaa ei kuulunut. Edwin ymmärsi että oli itse tehnyt valintansa eikä tieltä voinut kääntyä. Ei hän tahtonutkaan. Mitä pitemmälle aavaa merta laiva kynti, sitä varmempi Edwin oli siitä, että häntä odotti se mitä hän oli lähtenyt etsimään: tulevaisuus.

Se reissu kesti puolitoista vuotta, ja kun Edwin palasi takaisin Eurooppaan, hänen ei tarvinnut enää lapioida hiiltä, hän oli pääs-syt jo laivan koneiden kimppuun ja tienannut merillä ja maissa niin paljon rahaa, että voisi hakeutua Tampereen teknilliseen opisto-oon ja sen perään Helsingin teknilliseen korkeakouluun ja tulla toden totta insinööriksi.

Tehty mikä sanottu. Edwin opiskeli suorastaan raivokkaasti, hän tahtoi tietää kaiken rattaista ja akseleista ja höyryvoimasta ja muusta, hän sulloi päähänsä ja järjesti kauniisti höyrylaivojen ja junien toimintaperiaatteet ja käytännöt, puhelinten ja muiden laitteiden hienoudet. Kun opitut tiedot oli purtu ja nielaistu, hän lähti etsimään lisäoppia Ruotsista, sitten Ranskasta ja Saksasta ja Englannista, hän halusi perehtyä siellä teollisuuden valtaviin laitoksiin ja uudenaikaisiin tuotantotapoihin. Sitten hän suunn-tasi Osloon ja Kööpenhaminaan ja vielä uudelleen New Yorkin ja Chicagon tehtaiden ihmeellisen maailmaan. Vasta sitten hänen janonsa alkoi lievetä, tuo hillitön halu tietää ja ymmärtää ja osata

uudenaikaisen, hyökynä esiin purkautuneen tekniikan salat ja suoritusmahdollisuudet.

Nyt hän oli asettunut Mikkeliin ja rakennuttanut sinne omin ja lainatuin varoin talonkin, joka ei mikään tölli ollut vaan kattoi kokonaisen korttelin. Kuusi isompaa ja pienempää asuntoa, ja niin hyvin hän oli pankin johtajat puhutellut, että rahoitus hankkeeseen järjestyi ja velkoja alettiin lyhennellä kun taloon muuttaneet vuokralaiset rupesivat tilittämään kotiensa vuokria. Sitä mukaa, ei yhtään kiireemmin, kaikkien etuhan oli yhteinen, ja Edwin Alleén tunnettiin toimen miehenä ja umpirehellisenä.

Mutta vielä oli jotain tehtävää: edessä olisi kohta Pariisi maailmannäyttelyineen.

– Et sinä sinne nyt ennätä, Lydia yritti hillitä, – kun on lapsetkin.

– Tekniikka ei odota, Edwin sanoi. – Mikä insinööri minä olen jollen saa nähdä insinööri Eiffelin huikeaa rautatornia.

– Sitä rumilusta!

Edwin kohotti tummia tuuheita kulmiaan otsan puoliväliin asti.

– Rumalta se torni näyttää vain sen silmiin, joka ei ymmärrä teräksen sinfoniaa eikä reklaamilamppujen loistetta Seinen pinnassa. Au revoire, Lylli ja lapset!

Lylli-mammaksi Lydia oli tyttöjen myötä muuttunut, ottaisi aikaa ennen kuin he pystyisivät lausumaan äitinsä nimen. Tai isänsä, Edwin sai olla pelkkä pappa, mikä sopi hänelle erinomaisesti, hänen sydänelässään ailahdi aina mukavasti, kun Tyttöjen suusta tuli tuo suukottelulta kuulostava arvonimi.

Nyt pappa oli sitten mennyt Pariisiin. Ei se ollut ensimmäinen lähtö, Edwin meni ja tuli takaisin, aina hän tuli, siihen Lydia saattoi luottaa. Mikkeliin muuton jälkeen, kun käytiin rakentamaan rautatieyhteyttä Kuopiosta sinne, tilanne kuitenkin rauhoittui huomattavasti. Asetuttiin lopulta oikeaan kotiinkin, eikä sieltä ollut tarkoitus enää muuttaa muualle, Edwin oli oppinsa saanut ja nyt oli totisen työn aika. Ja Lydialla uusien synnyttämisten.

Ratayhteyden rakentamiseen tarvittiin lopulta kaikkiaan kymmenen tuhatta miestä, Edwin laskeskeli kun työ oli loppuillaan.

Hanke oli herrojen Klubin ehtymätön keskustelunaihe, ja puhuttavaa riitti ja muille kuunneltavaa, kun Edwin heitä valisti, varsinkin sen jälkeen kun hänestä, rautateiden konepajapäälliköstä, oli tullut rautatievarikon esimies ja aikaa myöten Klubin puheenjohtaja.

Oli huimaavaa ajatella ja kokea, ettei matka Mikkelistä Helsinkiin vienyt junalla enää kuin kaksitoista tuntia. Se oli tieto, joka otettiin raiteiden myötä vastaan lipuin ja hurraahuudoin, Mikkelin oli päässyt maailmankartalle tekniikan ansiosta, siihen mennessä oli mainittu vain pahasti venäläisille hävitty Porrassalmen taistelu. Kaikkialle ehtivä kulttuurimielinen rouva Sahlstén kirjoitti radan rakentamisesta runonkin jota hän tuppasi esittämään kaikkialle: ”Meille mikkeliäisille, jotka talven pitkät kuukaudet / olemme täällä suljettuina / lumen ja jään muurien taa, on rautatie kuin kangastus, / yhtä suloinen kuin on / aavikolla vaeltavalle fata morgana.

– Mikä se on se fata morgana, Ida kyseli Edwiniltä luettuun rouvan runon lehdestä.

– Kangastus.

Ida pohti vastausta hetken. – Entä mikä se on se kangastus? Onko se silkkiä vai villaa vai pellavaa?

Edwiniä pyrki naurattamaan. – Kangastus ei ole mitään, se on pelkkä harhakuva kuivuuteen nääntyvän aavikon vaeltajan silmissä, unelma keitaasta.

– Jaha, Ida mutisi. – Ovat puhuneet että junaan tulee tarjoilua, hän sanoi sitten. – Ilmeisesti väkijuomia, eihän niitä kangastuksia kai muuten näin kylmässä maassa synny.

Rautatietohinan ja sähkölaitoksen pystyttämisen katveessa oli Lydia onnistunut synnyttämään kolmannen tyttärensä kohta Mikkelisiin siirtymisen jälkeen. Samanlainen tummaverinen tuo pikkuinen oli kuin Tytötkin, onneksi sentään muutoin eri näköinen, ja hänen näkönsä kävi selväksi heti koska taloon oli saatu kirkkaat sähkövalot. Hänelle Edwin määräsi nimeksi jo ennakkoon Mydarling, niin tärkeäksi hän katsoi Amerikassa saamansa opin, sentään kaksi vuotta oli siellä kaikkiaan mennyt aikaa.

Sitten Edwin keksi jotain vieläkin hullumpaa. – Ensimmäiseksi nimeksi tulee Helge, hän määräsi.

– Sehän on miehen nimi, Lydia kauhistui.

– Mieshän sieltä nyt tuleekin, Edwin sanoi painokkaasti. – Olisi kohtuutonta jos tulisi aina vain tyttöjä. Nyt tulee Helge.

– Se asiahan ei sinun päätettävissäsi ole, Lydia ilmoitti, mutta kun lapsi sitten syntyi, häneltä ei löytynyt pojalta edellytettäviä vehkeitä.

– Hän on Helge joka tapauksessa. – Helge Mydarling.

– Ei hän voi olla Helge, Lydia parahti.

– Se on kaunis nimi, Edwin ilmoitti.

– Ihan yhtä kaunis on Helga, Lydia jatkoi taistelua.

– Helga! Edwin puuskahti. – Etkö sinä kuule miten se lopun aa lävähtää rinnoille? Helge kertoo pyhästä ja pyhityksestä, juuri tuollaisesta kuin tuo pikkuinen työntöpyykkä, oikea enkeli.

Lapsi oli tosiaankin kaunis kuten olivat Tytötkin. Mutta että miehen nimi ja sen perään englanninkielinen hirvitys. Ei ikinä! Lydia päätti. – Laittakaa nimeksi Maija, hän supatti lasta ristivälle papille, mutta tuommoisesta ehdotuksesta pappi kauhistui ja kalpeni, ei hän voinut uhmata insinööri Alleénin määräystä, ja tälle sentään kuului oikeus määrätä perillistensä nimestä.

Maija työstä kuitenkin vuosien mentyä käytännössä tuli. – Minä en rupea miehenä elämään, hän ilmoitti. Helge Mydarling! Kaikki sille nauravat, eivätkä tahdo uskoa kun sanon sen olevan oikein kristitty nimi. Kirjoittavat että Maija. Ja Maija minä olen, ettäs sen tiedätte! Myös pappa!

Edwin ei ollut onneksi paikalla kuulemassa moista kapinaa, mutta vuosien mennen hän sopeutui huomaamattaan tilanteeseen ja tituleerasi kolmatta tytärtään Maijaksi niin kuin muutkin, lisäksi toki usein perään vielä sen Mydarlingin. Maija Mydarling, miten herttaista. Eikä siitä riitelemään ruvettu, Edwin oli jo tuohon aikaan töiden, tehtävien ja velvollisuuksien raskauttama niin ettei enää jaksanut keksiä lapsille nimiä, näitä kun tuli maailmaan toinen toisensa perässä vielä kolme lisää, Sara ja Erland ja Henrik, siis vihdoin kaksi poikaakin.

Se oli jo melkoinen joukko, niin että talo Vilhonkadun ja Nikolainkadun kulmassa oli hyvin asiallinen rakennus, etenkin kun muutettiin pienemmästä huoneistosta siihen kaikkein tilavimpaan, jossa huoneita riitti kaikkiin tarpeisiin. Paitsi että eihän se kohta Edwinille riittänyt, kaikilla tärkeillä herroilla kun kuului olla myös huvila, ja sellaisen Edwin aikoi rakennuttaa kaupungin reunalle Saimaan rannalle, eikä hän ihan pientä pytinkiä laittaisikaan, makuuhuoneiden lisäksi siinä olisi sali ja ruokasali ja verantoja peräti kolme.

– Sen pitää olla riittävän suuri ja ylimaallisen kaunis, Edwin määräsi arkkitehtia, ja sellainen huvilasta myös tulisi. Se olisi hirsistä ladottu ja kauniisti maalatuilla lautapaneeleilla vuorattu. Pohja olisi melkein neliön muotoinen niin että päätyihin mahtuisi rinnakkain neljä ikkunaa ja pitemmille sivustoille neljän ikkunan lisäksi vielä lasiruutuinen ovi. Oven päälle rannan suunnalle, sisääntuloterassin päälle rakennettaisiin harjakattoinen yläterassi, jonka kaide olisi koottu kapeista valkeista rimoista koristerivien keskelle, ja yläkerran huoneista laitimmaisat saisivat soman vinokaton. Rannassa olisi tietysti samaan tyyliin rakennettu sauna ja laiturin ja uimahuone. Niin, ja venevaja.

– Kun se pytinki valmistuu, Edwin haaveili, – meistä tulee oikeaa herrasväkeä. Mutta ennen aikojaan ei huvilasuunnitelmista kannattanut kaduilla laulaa, eihän sitä koskaan tiennyt, miten asioiden kanssa loppujen lopuksi kävisi, kaikenlaista saattoi tapahtua, sen hän oli maailmassa jo moneen kertaan oppinut.

Mikkelin Klubi oli herrojen keskinäisen seurustelun polttopiste. Sinne Edwinin oli ohjannut uutisten hankkija, myöhemmin lehden päätoimittajaksi kohonnut Tatu Viljakainen, silmälasipäinen, paljosta sisällä viihtymisestä ja tupakanpoltosta valjuksi vähentynyt mies. Viljakainen oli itse asiassa ensimmäinen henkilö, johon Edwin Mikkelissä oli tutustunut, tuo nuori vihikoira kun tuli heti luo tehdäkseen lehteen uutisen uudesta tärkeästä kaupunkilaisesta. Tuttavuus oli kaikin puolin antoisa, koska Viljakainen tunsikin kaikki ja kaikki tunsivat Viljakaisen.

Herrojen Klubi oli perustettu englantilaisten mallin mukaan sivistynyttä seurustelua varten. – Ja naukkaamista, Edwin lisäsi toiveikkaasti.

– Ja naukkaamista, Viljakainen vahvisti. Kuin anteeksi pyydellen hän valaisi tilannetta kertomalla, ettei Klubilla vieläkään ollut omaa huoneistoa, vaan edelleen jouduttiin kokoontumaan vuokratiloissa. – Tosin nyt, kun olemme Seurahuoneen vieressä, ei meillä itse asiassa ole valittamista. Juomia ei tarvitse kaukaa etsiä eikä ruuassakaan ole suuresti moittimista.

Lehtori Åkesson oli silloin Klubin puheenjohtajana, jäseniä olivat muiden muassa pormestari Alopaeus, apteekkari Grenman ja lääninarkkitehti Lybeck, ja herraskaiseen joukkoon kuuluivat myös liikennetarkastaja, piirilääkäri, apulaislääninsihteeri, kruununvouti... Herroilla oli kunnallisvaaleissa kuulemma oma ehdokaslistakin, mikä oli Edwinin mielestä varsin kätevää. Hän sanoi sen ääneen.

– Millä kannalla, Åkesson tiedusteli silloin, – varikkopäällikkö itse on eräisiin tärkeisiin kysymyksiin?

– Mitä kysymyksiä lehtori tarkoittaa?

– No, jos yhdellä sanalla sanotaan, niin tarkoitan venäläistämistä.

– Ryssän sortoa, Viljakainen selvensi.

Edvin harkitsi pienen hetken verran. Hän oli Mikkelissä uusi, nyt ei kannattanut poltella siltoja mihinkään suuntaan vaikka humalassa olikin. – Minä olen tekniikan mies, hän laushti, – en politiikan.

Tatu Viljakainen silmäsi Edwiniä tuikeasti. – Tarkoittaako varikkopäällikkö, ettei varikkopäällikkö piittaa paskaakaan venäläis-sorrosta?

Lehtori Åkessonin pitkänomaisille kasvoille levähti närkästyksen häive. – Herra Savon maakauppiaiden paloapuyhdistyksen toimitusjohtaja Viljakainen on tullut humalaan, hän kiteytti.

– Tervetuloa juopuneiden joukkoon, herra paloapuyhdistyksen maakauppojen... Edwin tajusi sammaltavansa ja sulki äkkiä suunsa.

– Suokaa anteeksi, sanoi Åkesson joltisenkin äänettömyyden päätteeksi, – mutta myös herra varikkopäällikön on pakko valita puolensa tässä taistelussa. Suomi sai elää rauhassa autonomisena suuriruhtinaskuntana kokonaisen vuosisadan...

– Melkein kokonaisen, Viljakainen korjasi. – Itse asiassa se oli Napoleon jonka ansiosta Venäjä sai luvan napata Suomen Ruotsilta vuonna 1808 sen surkean sodan päätteeksi, josta Runeberg on jaksanut värssyjä vääntää kuin paremmastakin mittelöstä.

Näytti siltä että Åkesson napauttaisi mieluusti Viljakaista nuijallaan sormille tai suoraan suulle, mutta hän tietysti hillitsi itsensä. – Vannoi tsaari valan, hän sanoi jylhällä äänellä, – se ensimmäinen Aleksanteri ja toinenkin tsaari ja kolmaskin, ja niinhän teki myös tämä toinen Nikolai, joka on nyt Helmikuun manifestilla pettänyt meidät, vaikka lupasi kunnioittaa Suomen perustuslakeja.

– Tarkkaan ottaen Ruotsin meille laatimia, Viljakainen täsmensi sormi pystyssä.

– Ruotsinpa hyvinkin, Edwin myötäsi, ei tässä voinut ihan hiljaakaan olla. – Heja Sverige! hän lisäsi vielä iloisesti.

Åkesson katsoi tuimasti Edwiniä. – Viljakainen saivartelee suotta, hän selvensi kiusaantuneena.

Mutta Viljakainen oli päässyt vauhtiin. – Tsaari Aleksanteri suostui vannomaan tuon valan Porvoon maapäivillä siitä yksinkertaisesta syystä, että sillä tavalla saatiin Suomi unohtamaan vuosisatojen mittainen yhteenkuuluvuus Ruotsin kanssa. Suomesta oli tullut osa Venäjää ja meidän yläluokkaa piti lepytellä.

Åkesson melkein nousi seisomaan ja syvä varjo kulki hänen kasvojensa ylitse. – Me kaikki tiedämme tämän, hän sanoi painuneella äänellä, – että Suomi ei ole milloinkaan ollut mikään Venäjän maakunta, vaan meillä on ollut Venäjän kanssa personaaliunioni yhteisen keisarin avulla.

– Mutta nyt Venäjä vahvistaa rajojaan... Viljakainen yritti.

– Mutta nyt, Åkesson peittosi lasten ojentamisesta muhkeaksi käyneellä äänellään Viljakaisen piipityksen, – isovenäläinen aate-

listo on päättänyt nujertaa Suomen, ottaa siltä erioikeudet ja sortaa meidät pelkäksi Venäjän orjaksi.

Kun Viljakainen yritti taas saada kuuluviin oman sanansa, Åkesson pauhasi sen kuulumattomiin, hän oli saanut tarpeekseen Viljakaisen kaikkietävyyydestä. – Nikolai on petturi! lehtori Åkesson karjaisi. – Keisari antaa nyt tukensa sille, että kaikki valtakunnan osat alistetaan suurvenäläisten hallinnon alle ja rajamaista tehdään osa valtakuntaa. Ne puhuvat lahoavasta Länsi-Euroopasta, josta Venäjän pitää pysyä erossa. Yksi kieli, yksi uskonto, yksi hallitsija. Ja kaikki jotka asettuvat vastahankaan, murskataan. Näin on sanonut panslavistien pääideologi Katkov. Suomen erityisasema on kuulemma epänormaali ja sietämätön, ja pahinta mitä Venäjälle voisi tapahtua, on se että muut alkaisivat noudattaa Suomen esimerkkiä. Tällaista me emme siedä! Me Kagaalissa...

– Me Kagaalissa, Viljakainen vänkytti. – Åkesson luulee ettei Suomessa kukaan muu pane ryssille hanttiin kuin hänen rakas Kagaalinsa, joka kannattaa väkivaltaa ja terroria.

– Ruotsalaisia emme ole! Åkesson julisti ja paukautti pöytää nuijallaan. – Venäläisiksi emme tahdo tulla! Toinen pamaus.

– Olkaamme siis suomalaisia! Edwin siunasi. – Lauletaan kuulkaa Maamme-laulu. Oi maamme Suomi, synnyinmaa...

Toinen toisensa perästä yhtyi lauluun, joka oli aika epävineinen, Edwinin musiikkikorva kun ei ollut kovin kummoinen, vaikka hän laulamisesta nauttikin. Sama se, asia tuli selväksi ja oli kaikille klubilaisille yhteinen.

Neljän pistoolinlaukauksen kaiku kiiri Helsingistä Senaatinlinnan porraskäytävästä yli maan, myös Mikkeliin. Kohu ja kuohu nousivat korkeiksi siinä silmänräpäyksessä. Elettiin heinäkuuta 1904, ja Edwin Alleénista oli tullut neljän tyttären rakas pappi, jonka luo heistä kolme kiritti kilpaa heti kotiovella, mutta neljäs uinui vielä vastasyntyneen hermeettisessä rauhassa.

Ne laukaukset. Vastarinnan muodoista ja syvyydestä oli syntynyt Suomessa totinen kiista. Lehtori Åkesson Kagaaleineen oli valmis äärimmäisiin toimiin. Niinpä Senaatinlinnan portaikossa tapahtunut isku oli hänelle mieleen, vaikkei hän voinut mielihyväänsä kaduilla avoimesti näyttääkään vaan piiloutui arvovaltaisen olemuksensa herättämän kunnioituksen kaapuihin. Klubilla tapahtunutta käsiteltiin kuitenkin aivan avoimesti, Mikkeliissä ei tiedetty liikkuvan ainakaan toistaiseksi ohranoitten laumaa vakoilemassa kunniallisten kansalaisten tekemisiä.

Kenraalikuvernööri Bobrikov, tunnettu teurastaja, oli tehnyt työtä käskettyä ja levittänyt silkkaa kauhua Helsingissä ja muissa suuremmissa kaupungeissa. Häntä vastaan oli noussut näkyvästi lakimies Svinhufvud, Kagaalin johtomiehiä, ja sitä myötä vastaan panemisen uskallus oli levinnyt koko kansan keskuuteen. Bobrikovia vihattiin yhteisesti ja yksimielisesti, ja se että Eugen Schauman – niminen pikkuvirkamies otti ja ampui hänet ja sitten itsensä, teki nuoresta miehestä oitis kansallissankarin.

Edwin Alleén joutui ajattelemaan päänsä sisällön kiireesti uudestaan, sillä Klubissa asia nousi heti keskustelun keskiöön eikä hän halunnut asettua Åkessonin vastaan, lehtori oli liian vaikutusvaltainen henkilö.